

Отже, головними завданнями школи географо-початківця є:

- методична допомога методистом з географії шляхом проведення очних та дистанційних консультацій за допомогою створених груп чи спільнот на базі соціальних мереж, до яких можуть долучатись і педагоги вищої категорії та зі званням «вчитель-методист»;
- методична допомога учителями вищої категорії та зі званням «вчитель-методист» безпосередньо через зовнішнє наставництво за допомогою створених груп чи спільнот на базі соціальних мереж;
- робота у постійно діючих творчих групах чи творчих майстернях зі створення різноманітних навчальних, навчально-методичних чи дидактичних матеріалів із залучення до такої роботи досвідчених педагогів та як результат створення відповідної літератури – посібників, збірок, зошитів, планів тощо;
- проведення майстер-класів досвідченими педагогами в очному та дистанційному режимах із обов'язковою участю молодих спеціалістів та учителів нефахівців з подальшим ретельним оглядом та аналізом заходів – уроків, окремих елементів уроку, позаурочних та позашкільних заходів;
- проведення на базі STEM-центру інституту практичних занять, вебінарів та лекцій з впровадження в освітній процес сучасних технологій дослідження навколишнього середовища;

- проведення курсів чи тренінгів з опанування цифрових технологій викладання географії та проведення освітнього процесу з використанням ресурсів дистанційного навчання;

- проведення під час курсів підвищення кваліфікації додаткових занять з фахової підготовки учителів географії із залученням досвідчених педагогів області, науковців тощо.

Звісно, проведення майстер-класів, робота в творчих групах та наставництво тягне за собою проблему заохочення до такої роботи досвідчених та фахових педагогів. Однак це питання можна вирішити, наприклад, шляхом надання за їхню роботу сертифікатів чи свідоцтв на певну кількість годин.

Школа географо-початківця розрахована на річну роботу в межах навчального року. Передуманням її роботи повинні стати глибокі моніторингові дослідження даної проблеми, пошук та організація учасників цієї школи, яким потрібна певна допомога. Після аналізу результатів моніторингу та вивчення проблеми, формується план роботи школи з налагодженим графіком різноманітних вище описаних заходів.

Усі учасники, які успішно пройдуть підвищення кваліфікації за допомогою школи географо-початківця, отримують відповідний сертифікат чи свідоцтво про успішне її закінчення, що дозволить таким педагогам краще конкурувати у сфері географічної шкільної освіти Черкаської області.

Н. І. Лісова,

проректор з питань зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», доктор педагогічних наук;

С. С. Тетьора,

методист лабораторії-центру зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ВІРТУАЛЬНА МАЙСТЕРНЯ НАВЧАЛЬНО- РОЗВИВАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ «ПІЗНАЮ І РОЗВИВАЮ»

Стратегія компенсаторної освіти полягає не лише в надолуженні освітніх прогалів, а й у тому, щоб мати стратегічне уявлення про майбутнє, тобто, які компетентності потрібно формувати у здобувачів загальної середньої освіти. Індивідуальна персональна траєкторія учасників освітнього процесу може бути реалізована за наявності необхідних для цього ресурсів. Тому дуже важливо зробити моніторинг наявних ресурсів і розробити ефективні способи їх використання. А для цього варто, насамперед, знати потреби здобувачів і педагогів. Їм також потрібно приділяти не менше уваги.

Для того, щоб виявити потреби учнів, ми провели опитування з певних питань. На запитання

«Як часто ти брав участь у таких шкільних заходах, зокрема: навчальних екскурсіях в офіси компаній, на виробництво, у заклади освіти (училища, коледжі, університети) та ін.? – відповідь здобувачів загальної середньої освіти така: 14 % – часто, до 65 % – ніколи. Аналіз умов, у яких працювали учні та педагоги упродовж останніх років, підтверджує наведені результати опитування. Якщо ж розглядати це питання в контексті Закону «Про освіту» (статті 3, 6), то система загальної середньої освіти має функціонувати з метою забезпечення всебічного розвитку, навчання, виховання, виявлення обдарувань, соціалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення

до самовдосконалення і здобуття освіти впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності, дбайливого ставлення до родини, країни, довкілля, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству; формування в учнів компетентностей, визначених не лише названим Законом, а й державними стандартами. Цьому сприятимуть навчальні екскурсії та розроблення проєктів за їх результатами. На нашу думку, навчальні екскурсії, крім уроків, будуть корисними для надолуження освітніх втрат з різних освітніх галузей, а також формування компетентностей з економіки, бізнесу, підприємництва... Адже засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є інтеграція з ринком праці; єдність навчання, виховання та розвитку, цілісність і наступність системи освіти; орієнтація на потреби учнів тощо.

Отже, одним із таких завдань для педагогів – організувати навчання таким чином, щоб воно відповідало замовленню держави, вимогам ринку праці, потребам школярів та учнівської молоді реалізувати власний потенціал. Саме тому пропонуємо **Віртуальну майстерню навчально-розвивальних «Пізнаю і розвиваю»**, якою передбачено комплексний підхід до організації та проведення навчальних екскурсій, що сприятиме забезпеченню сталого розвитку процесів, враховуватиме запити його учасників, потреби громад, ринку праці, базуватиметься на залученні представників батьківської громадськості, розвитку соціального партнерства та профорієнтаційної діяльності, відповідатиме принципам освітньої діяльності, закладеним у законодавстві України та рекомендаціям Ради Європейського Союзу, зокрема "Про основні компетентності для навчання протягом усього життя" (рис.1).

інтересів і здібностей учнів, регіональних особливостей і виробничого оточення, у якому знаходиться навчальний заклад, наявної матеріально-технічної бази тощо.

Наведемо приклад щодо проведення екскурсій до закладів торгівлі, розташованих у міській чи сільській громадах. Організатор екскурсії має зустрітися з керівником підприємства чи іншими фахівцями, домовитись про висвітлення питань відповідно до визначеної мети. Представник торговельного закладу може розповісти учням про:

- **товарознавство**, а саме: основні критерії якості товарів, умови зберігання та транспортування, вплив їх на якість товару;
- **економіку та фінанси**: пояснити основні принципи формування цін на товари, розповісти про види оплати товарів та інші аспекти, пов'язані з економікою та фінансами. Отже, учні можуть дізнатися про різні види бізнесу, процеси закупівлі і продажу, управління запасами та інші питання економіки;
- **математику**: навести приклади застосування математичних знань у торгівлі, наприклад, розрахунок знижок на товари, підрахунок кількості товарів для замовлення, розрахунок вартості покупки тощо. Таким чином, учні можуть застосувати математичні знання в розрахунках вартості товарів, податків та знижок;
- **географію**: проінформувати про походження та місця виробництва різних видів продуктів, транспортні маршрути та інші аспекти, а це, своєю чергою, може допомогти вивчити географію країни/країн та регіонів світу;
- **історію**: розповісти про історію розвитку торгівлі та торгових мереж, популярні товари різних епох;
- **соціологію та психологію**: звернути увагу на те, як споживачі реагують на різні види товарів

Віртуальна майстерня навчально-розвивальних екскурсій «Пізнаю і розвиваю»

Рис.1 Структура Віртуальної майстерні навчально-розвивальних екскурсій «Пізнаю і розвиваю»

Зміст освітніх галузей Державного стандарту загальної середньої освіти реалізується шляхом вивчення окремих предметів, курсів за вибором загальноосвітніх закладів відповідно до загальної кількості годин, передбачених для кожної галузі, або шляхом застосування модульної технології. Наголосимо на тому, що резерв часу, згідно із програмами освітніх галузей, можна використати на організацію та проведення навчальних екскурсій. Педагог визначає їх, виходячи з індивідуальних

та рекламні стратегії, про соціальні та психологічні аспекти продажу товарів;

- **інформаційні технології**: розповісти про застосування інформаційних технологій у торгівлі.

А відвідування старих магазинів або музеїв торгівлі може допомогти учням зрозуміти, як змінювалися технології продажу та звичаї покупців з часом. Відвідування сучасних магазинів – вивчити нові тенденції щодо розвитку дизайну.

Крім того, після відвідування закладу торгівлі учням можна запропонувати розробити проєкти, запропонувавши теми на вибір, пов'язаних з торгівлею, зокрема:

1. «Досліджую та аналізую ринок»: виявлення конкуренції, обсягів продажів, попиту та інших факторів, які впливають на підприємство в галузі торгівлі.

2. «Розвиток продажу та маркетингу»: реалізація стратегії маркетингу, планування рекламних кампаній, рекламних заходів, знижок та пропозицій.

3. «Роль логістики»: аналіз та оптимізація логістичних процесів, управління запасами, встановлення оптимальних шляхів доставки, зменшення транспортних витрат.

4. «Особливості фінансів»: управління фінансами, бухгалтерський облік, фінансова звітність, планування бюджету та інвестиційні рішення.

5. «Соціальна відповідальність»: оцінка та вдосконалення впливу діяльності підприємства на соціальне середовище, розробка програм соціальної відповідальності підприємства.

6. «Розвиток електронної комерції»: розробка та впровадження електронних торгових платформ, вдосконалення інтернет-магазину, планування та проведення електронної реклами.

7. «Нові технології допомагають»: дослідження та впровадження нових технологій у сфері торгівлі, вдосконалення технологій складського обліку та управління запасами тощо.

Іншим прикладом може бути відвідування агропідприємства. Зустріч з працівниками допоможе покращити знання учнів про сільське господарство, а саме: як працює сільськогосподарське підприємство; які культури вирощуються та які технології використовуються для обробки землі; як використовуються мінеральні добрива, здійснюється органічне вирощування. Можуть дізнатися про технології, які використовуються в сільському господарстві, такі як трактори, комбайни та інші машини, а також про технології зберігання та переробки сільськогосподарської продукції; ознайомитися з роботою агрономів, техніків та інших фахівців у галузі сільського господарства. Крім того, учитель може запропонувати такі теми проєктів після відвідування агропідприємства:

1. «Досліджую культури Черкащини»: учні можуть обрати культуру (культури), яка вирощується на агропідприємстві, та провести дослідження про її вирощування; порівняти різні види культур та визначити найкращі умови для їх росту.

2. «Дизайн саду»: учні можуть використовувати знання, які вони отримали про вирощування рослин, для створення дизайну саду; вивчити про різні рослини, які підходять для кліматичних умов Черкаського регіону та створити власний сад.

3. «Створення інфографіки»: учні можуть створити інфографіку про агропідприємство, зібравши інформацію про різні його види діяльності.

4. «Створення логістичного плану»: розробити логістичний план для агропідприємства, використовуючи знання, які отримали про процес вирощування та продажу продукції. Спланувати доставку продукції до різних місць збуту, враховуючи різні фактори (відстань, транспортні засоби, фінансові витрати та час).

5. «Дослідження ринку»: дослідити попит на різні продукти, конкуренцію на ринку, цінову політику та ін.

6. «Розвиток електронної комерції»: дослідити різні електронні платформи та ресурси для продажу продукції та розробити стратегію залучення клієнтів через Інтернет.

7. «Візуалізація продуктів»: створити фотографії та відео продуктів, які допоможуть привернути увагу клієнтів. Крім того, можна запропонувати розробити бренд для продуктів агропідприємства, використовуючи знання, які вони отримали про процес

продажу продукції. Визначити цінності та меседж бренду (коротке, конкретне і лаконічне повідомлення, яке визначає, що представляє компанія), розробити логотип та інші матеріали для просування бренду на ринку.

Отже, учні можуть поповнити знання та навички після відвідування агропідприємства та роботи над проєктами, зокрема: знання про вирощування та догляд за рослинами та тваринами, зрозуміти, які фактори впливають на успішний розвиток підприємства; про здорове харчування та екологічне виробництво. Знання з біології про рослинний та тваринний світ; географії – про різні типи ґрунту та кліматичні умови, що впливають на вирощування рослин; економіки – про економічні принципи управління агропідприємством, зрозуміти фінансові показники та процеси придбання та продажу продукції; математики – про використання математичних принципів у реальному житті (обчислення витрат на землю, засівний матеріал, корм та інше); інформатики – про програмне забезпечення, яке використовується для управління виробництвом та планування врожаю, ведення обліку ресурсів та фінансів. А робота над проєктами допоможе учням розвинути навички співпраці та комунікації, а також навички розподілу завдань та планування проєктів.

Наразі важливою є громадянська та історична освітня галузь, мета якої – розвиток особистості учня, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, виявляє інтерес до культури і традицій народу... І цю галузь можна долучити до формування компетентностей через навчально-пізнавальні екскурсії та створення проєктів. Вивчення практики показало, що учні відвідують Черкаський обласний краєзнавчий музей, Музей Богдана Хмельницького в Чигирині, Музей Трипільської культури державного історико-культурного заповідника «Трипільська культура» села Леґедзино, Музей просто неба у Переяславі та ін. Але учні не часто продовжують роботу після їх відвідування. А можна, наприклад, відвідавши етнографічний музей просто неба, розширити знання учнів з різних предметів, а саме: історії, бо етнографічний музей може розповісти про традиції, звичаї та культуру населення, що мешкали на певній території; географії: може сприяти учням ознайомитися з різноманітністю культур, що існують на різних територіях країни, краще зрозуміти різноманіття географічних регіонів та їх вплив на розвиток культури; мистецтва. В етнографічному музеї просто неба велика колекція народної творчості, такої як різноманітні ремесла, музика та танці. Це допоможе учням краще зрозуміти народне мистецтво, його значення та вплив на розвиток мистецтва у світі.

Отже, відвідуючи музей просто неба, учні підвищують рівень знань, зокрема про місцеву культуру та історію, оскільки багато робіт мистецтва відображають місцеві традиції та історію; розвивають естетичне розуміння та знання про різні форми мистецтва, такі як графіті та мурал, різні техніки та стилі мистецтва; формують соціальні навички та культурну толерантність через спілкування з різними людьми, виявлення поваги до різних форм мистецтва та культурних традицій; розвивають національну свідомість та патріотизм, розуміючи важливість та значення української культури та історії, що може стати основою для підтримки національної ідентичності та розвитку України як суверенної держави. Крім того, відвідування музею може надихнути на розвиток креативності та власного мистецького стилю. Це може стати стимулом для розвитку творчих здібностей та пошуку власної форми вираження. Учні також можуть розширювати знання з інформатики, бо застосовуватимуть різні методи

дослідження та обробки даних, які використовуються в етнографії. Також учні поглиблюють свої навички роботи з програмами створення презентацій, відео та ін.

Які проєкти можна запропонувати учням після відвідування етнографічного музею просто неба?

Проводячи дослідження з таких тем як «Традиційна кухня» або «Народні звичаї та свята», «Народний одяг» або «Народна музика та танці», учні мають розібратися в обраній темі, пов'язаній з етнографією, зібрати інформацію свого дослідження, тобто, якщо це:

- «Фотоальбом музею»: зробити фотоальбом з етнографічного музею просто неба, наповнити фотографіями експонатів, архітектури, краєвидів та будь-чого, що вони вважають важливим для представлення музею.

- «Мій проєкт макету»: побудувати макет ділянки з етнографічного музею просто неба. Використати матеріали, які знайшли на місці, або створити власні матеріали, які відображають елементи музею.

- «Етнографічний фільм»: створити короткий етнографічний фільм про експонати та культурну спадщину, яку вивчили в музеї. Можна використовувати відео, фотографії та інформаційні матеріали, щоб створити незабутній фільм про культуру свого регіону.

- «Культурний обмін»: створити проєкт культурного обміну з учнями інших шкіл або культурних центрів. Підготувати презентації, виставки, фільми або інші матеріали про культуру свого регіону та обмінюватися ними з іншими учасниками проєктів.

- «Мультимедійна презентація»: створити мультимедійну презентацію про етнографічний музей та культуру свого регіону. Учні можуть використовувати фотографії, відео, графіку та інші матеріали, щоб створити цікаву та інформативну презентацію, яку можна показати на шкільному або громадському заході.

Важливо зазначити, що під час роботи над проєктами учні компенсують знання та розвивають компетентності розуміти економічні принципи, які лежать в основі бізнесу та торгівлі, такі як принципи попиту та пропозиції, ціноутворення, маркетингу та реклами, а також формують комунікативні та лідерські навички, навчаючись працювати у команді та спілкуватися з іншими учасниками проєкту, організувати, мотивувати та керувати проєктом. Здобувачі освіти набувають маркетингових знань, зокрема розуміння принципів реклами та продажу, розвитку умінь вивчати та аналізувати ринок та конкурентів, створювати маркетингові стратегії. Тобто, упевнено можемо стверджувати, що під час екскурсій та після їх проведення учні навчаються збирати, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел, таких як Інтернет, книги, статистика. Крім того, вони розвивають критичне мислення, бо навчаються аналізувати та оцінювати різні аспекти проєкту: цілі, обмеження, можливості та ризики, приймати обґрунтовані рішення. Також формують технічні навички: навчаються використовувати різні інструменти для створення та презентації проєкту, такі як програмне забезпечення для проєктного менеджменту, графічні редактори, електронні таблиці тощо. А головне, учні навчаються думати креативно та працювати з новими ідеями, щоб знайти ефективні та інноваційні рішення для реалізації проєкту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Державний стандарт загальної середньої освіти. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6>
3. Навчальні практики та екскурсії на 2022-2023 н.р. URL: <https://vseosvita.ua/library/navchalni-praktyky-ta-ekskursii-na-2022-2023-nr-589874.html>

М. Г. Глоба,

завідувач відділу фізичної культури, військово-патріотичного виховання та основ здоров'я комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ШКОЛА «НОВА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА» ЯК СКЛАДОВА КОМПЕНСАТОРНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ

Останнім часом спостерігається стійка тенденція до погіршення здоров'я дітей і молоді. Це обумовлено постійними стресами та проблемами, зменшенням фізичних навантажень. Як наслідок, для дітей і молоді характерним є низький рівень фізичної підготовки, різні вади здоров'я, розвиток хвороб, які раніше були притаманні людям старших вікових категорій (гіподинамія, патології опорно-рухового апарату, органи дихання, серцево-судинної системи). Означені проблеми здоров'я дітей та учнівської молоді значно загострилися в умовах повномасштабної російської агресії проти нашої держави. Але складна ситуація

воєнного часу, накладаючи певні обмеження на тренування, не має бути причиною відмови від фізичної активності.

Для підтримання належного рівня стану здоров'я учнів та його зміцнення необхідно збільшити їхню рухову активність та мотивацію до заняття фізичною культурою, заохотити та призвичаїти їх до фізичної активності, здорового способу життя та піклування про своє тіло. Тобто, поліпшення індивідуального фізичного розвитку учнів в певній мірі залежить від вчителя, його прагнення до змін в умовах сьогодення, реалізації себе як фахівця (зміни у